

Neviditelné trny

vzdělávací lekce

Vzdělávací lekce Neviditelné trny

Cíle:

- ★ Účastníci a účastnice shrnou klíčové informace o pěstování květin v Keni.
- ★ Účastníci a účastnice uvedou možnosti udržitelnější produkce květin s ohledem na lidi a životní prostředí.

Anotace: Vzdělávací lekce pracuje s texty výstavy Neviditelné trny, která je dostupná na webu www.fairtrade.cz/neviditelne-trny. Účastníci a účastnice se seznamují se situací v květinovém průmyslu a pracovními podmínkami na farmách v Keni. Nad tématem přemýšlí ze tří úhlů pohledu: sociálního, environmentálního a ekonomického. Účastníci a účastnice pracují ve skupinách, vybírají z textů klíčová slova a hlavní myšlenku výstavy, následně diskutují. Tato lekce je vhodná i pro venkovní výuku.

Klíčová otázka: Jaké jsou podmínky pěstování květin v Keni?

Věk: 12+

Počet účastníků: 6+

Časová dotace: 45 minut (+30 minut bonusová aktivita)

Pomůcky:

- ★ Příloha 1: tematické oblasti (vytištěné na A4)
- ★ Příloha 2: pracovní listy (vytištěné na A4 pro každého/ou a v takovém počtu, aby byly 3 typy pracovních listů rovnoměrně rozděleny)
- ★ Příloha 3: texty výstavy (pokud nemáte k dispozici samotnou výstavu Neviditelné trny, vytiskněte z přílohy její texty po jednom kusu na A3)
- ★ Fixy a flipchartové papíry
- ★ Tužky a papíry pro každého (případně další výtvarné potřeby pro bonusovou aktivitu)

Postup = evokace + uvědomění + reflexe

Evokace (10 minut)

Vztah ke květinám
(10 minut)

Vytvořte dvojice a zadejte jim k probrání následující otázky (napište na flipchart):

- ★ Při jakých příležitostech používáte řezané květiny? (ozdoba prostor, svatby, oslavy...)
- ★ Jaké druhy řezaných květin máte nejraději?
- ★ Používáte i jiné květiny než řezané? Jaké? (hřívové v květináčcích, sušené, umělé...)

Dejte dvojicím 2-3 minuty na diskuzi a pak se ptejte na odpovědi. Připište několik odpovědí na flipchart k daným otázkám. Byly zmíněny i jiné než řezané květiny? Seznamte je s informací, že celkem 40 % řezaných květin na evropském trhu pochází z Keni a nyní se s touto problematikou blíže seznámíte.

Uvědomění (30 minut)

Klíčová slova a hlavní myšlenka (30 minut)

V prostoru rozvěste 3 tematické oblasti (Příloha 1) a nechte účastníky a účastnice, aby se mezi tyto tři oblasti rozdělili podle toho, jaká oblast je zajímavá, a zároveň, aby vytvořili tři rovnoměrně velké skupiny.

U každé oblasti jsou vypsány příslušné názvy plakátů z výstavy:

- ★ SOCIÁLNÍ OBLAST - Naprostá chudoba, Svobodné matky, Klidná Teresia, Vzdelaný Amos
- ★ ENVIRONMENTÁLNÍ OBLAST - Klimatická stopa, Vzácná voda, Nebezpečné chemikálie, Etické varianty
- ★ EKONOMICKÁ OBLAST - Květinový byznys, Tlak na cenu, Fairtradový příplatek, Bohatá Selina

Pokud nemáte k dispozici originální výstavu Neviditelné trny, vyvěste ke každé oblasti čtyři příslušné texty výstavy (Příloha 3).

Nejprve budou účastníci a účastnice pracovat samostatně. Rozdejte všem pracovní list odpovídající dané oblasti (Příloha 2). Každý si sám přečte texty příslušných panelů výstavy a **vyplní svůj pracovní list zaměřený na hledání klíčových slov a definování hlavní myšlenky výstavy.**

Po 5 až 10 minutách si v rámci skupiny představí svá vlastní klíčová slova. Pak **vyberou 5 společných klíčových slov, která podle celé skupiny reprezentují danou oblast.** Následně těchto 5 společných klíčových slov představí ostatním skupinám a zdůvodní svůj výběr. Finální klíčová slova zapište na flipchart k danému názvu oblasti. Při představování klíčových slov se ostatní mohou doptávat na důvody výběru nebo zmínit souvislosti s texty ve své oblasti. Postupně se vystřídají všechny tři skupiny.

Po skončení byste měli mít u každé oblasti vypsanych 5 klíčových slov.

Poté se ptejte:

- ★ Jaké klíčové slovo vás nejvíce zaujalo? A proč právě toto klíčové slovo?
- ★ Jaké klíčové slovo vám ve finálním výčtu chybí?
- ★ Co jsou podle vás hlavní myšlenky výstavy?
- ★ Jaké otázky nebo komentáře vás po seznámení s výstavou napadají?
- ★ Jaké možnosti udržitelné produkce květin výstava zmiňuje?
- ★ Jaké pocity ve vás výstava a texty vyvolaly?

INFOBOX:

Fairtrade je certifikace zboží. Lidem ze zemí Afriky, Asie a Latinské Ameriky poskytuje možnost užít se vlastní prací za důstojných podmínek. Pěstitelé a zaměstnanci dostávají v rámci systému Fairtrade za své kakao, kávu nebo další plodiny spravedlivou výkupní cenu a navíc fairtradový příplatek.

Mezi základní principy Fairtrade patří: spravedlivá výkupní cena, fairtradový příplatek, možnost předfinancování, demokratické rozhodování, dodržování pracovních práv, zákaz nucené a dětské práce a šetrnost k životnímu prostředí. Fairtradové komodity pěstují především drobní pěstitelé ve světě. Jedná se hlavně o kávu a kakao, ale také o banány, čaj, třtinový cukr, rýži, koření, bavlnu nebo řezané květiny.

Reflexe (5 minut)

Koncept květinového plakátu (5 minut)

Pro individuální reflexi zadejte účastníkům a účastnicím vytvořit si koncept květinového plakátu. Řekněte jim, aby si na druhou stranu pracovního listu zapsali 5 prvků (nápadů, myšlenek), které by rádi zpracovali do případného plakátu. Plakát by měl odrážet postřehy, které jim výstava přinesla, nebo emoce, které při ní prožívali. Reálné plakáty pak můžete vytvořit v následné bonusové aktivitě nebo v další hodině.

Bonusová aktivita (+30 minut)

Květinový plakát (+30 minut)

Vytvořte plakát! Dejte účastníkům a účastnicím k dispozici papíry, tužky a případně další výtvarný materiál. Zadejte jim úkol vytvořit plakát, který může obsahovat jak informace z výstavy, tak emoce, které díky výstavě prožívali. Mohou se zaměřit také na to, jak by mohl květinový průmysl vypadat v budoucnu. Hotové plakáty pak vystavte.

© Fairtrade Česko a Slovensko 2025. Metodika: Stanislav Komínek.
Odborná konzultace: Veronika Ambrozy. Sazba: Stanislav Komínek.
Fotografie: Stanislav Komínek. Projekt byl podpořen z prostředků České
rozvojové agentury v rámci Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

SOCIÁLNÍ OBLAST

- ★ Naprostá chudoba
- ★ Svobodné matky
- ★ Klidná Teresiah
- ★ Vzdělaný Amos

ENVIRONMENTÁLNÍ OBLAST

- ★ Klimatická stopa
- ★ Vzácná voda
- ★ Nebezpečné chemikálie
- ★ Etické varianty

EKONOMICKÁ OBLAST

- ★ Květinový byznys
- ★ Tlak na cenu
- ★ Fairtradový příplatek
- ★ Bohatá Selina

Pracovní list: Sociální oblast

Panely výstavy:

- ☐ Naprostá chudoba
- ☐ Svobodné matky
- ☐ Klidná Teresiah
- ☐ Vzdělaný Amos

Tři úkoly:

Z výše uvedených 4 panelů sociální oblasti výstavy zakroužkuj ten, který tě nejvíce zaujal. Jednou větou uveď, proč tě zaujal právě tento panel.

Vypiš 5 klíčových slov, která podle tebe charakterizují sociální oblast:

Jednou větou formuluj hlavní myšlenku výstavy:

Pracovní list: Environmentální oblast

Panely výstavy:

- ☐ Klimatická stopa
- ☐ Vzácná voda
- ☐ Nebezpečné chemikálie
- ☐ Etické varianty

Tři úkoly:

Z výše uvedených 4 panelů environmentální oblasti výstavy zakroužkuj ten, který tě nejvíce zaujal. Jednou větou uveď, proč tě zaujal právě tento panel.

Vypiš 5 klíčových slov, která podle tebe charakterizují environmentální oblast:

Jednou větou formuluj hlavní myšlenku výstavy:

Pracovní list: Ekonomická oblast

Panely výstavy:

- ☐ Květinový byznys
- ☐ Tlak na cenu
- ☐ Fairtradový příplatek
- ☐ Bohatá Selina

Tři úkoly:

Z výše uvedených 4 panelů ekonomické oblasti výstavy zakroužkuj ten, který tě nejvíce zaujal. Jednou větou uveď, proč tě zaujal právě tento panel.

Vypiš 5 klíčových slov, která podle tebe charakterizují ekonomickou oblast:

Jednou větou formuluj hlavní myšlenku výstavy:

Květinový byznys

Světový trh s řezanými květinami trvale roste. Zatímco v roce 2024 dosahoval hodnoty přes 39 miliard USD, do roku 2027 se předpokládá nárůst až na 45 miliard USD. Obchodu už více než 200 let dominuje Nizozemí. Tamní aukční společnost Royal FloraHolland hraje klíčovou roli v dovozu květin z východní Afriky nebo Latinské Ameriky a následném přepradu do dalších zemí Evropy. Denně se zde obchoduje s více než 30 miliony květin a rostlin, což představuje neuvěřitelných 40 % světové produkce. Samotné pěstování se ale stále více koncentruje v zemích okolo rovníku. Z Keni a sousední Etiopie pochází 81 % veškerých řezaných růží dovezených do Nizozemí. Jen z Keni putovaly do Nizozemí v roce 2023 ohromující dvě miliardy stonků růží. Od 70. let 20. století se přesunuje produkce květin pro americký trh do Latinské Ameriky a pro evropský trh do východní Afriky. Řezané květiny tak často pochází z velkoplošných skleníků v zemích jako Keňa, Etiopie, Ekvádor, Uganda nebo Kolumbie.

Pro velké květinové společnosti nejsou výhodou jen lepší klimatické podmínky, ale také nižší náklady na produkci. V Keni představují řezané květiny hned po čaji druhou nejvýznamnější exportní komoditu, v odvětví je přímo zaměstnáno přes 150 000 lidí a nepřímo asi dva miliony. Mezi největší farmy patří i Bohemian Flowers s obhospodařovanými více než 160 ha půdy. „Podmínky pro pěstování jsou zde velmi příznivé, ve srovnání s Evropou nám umožňují pěstovat po celý rok. My zde nemusíme vytápět skleníky,“ popisuje Yogesh Basavarajappa z farmy Black Tulip. „Máme také dlouhé dny a vhodné noční teploty. Výhodou jsou i různé nadmořské výšky pro pěstování, od 1 500 až po 2 700 m n. m.,“ doplňuje Narayana Ayyagari z farmy Florenza Limited.

Tlak na cenu

S květinami se obchoduje především dvěma způsoby: využitím holandského aukčního systému, nebo přímým prodejem přes velkoobchodníky. Přibližně polovina květin se stále ještě prodává pomocí holandských aukcí, při kterých je vyvolávací cena nejdříve cíleně nadhodnocena a poté je postupně snižována, dokud některý z účastníků cenu neakceptuje. Denně se tímto způsobem prodají desítky milionů květin. Největším aukčním trhem s řezanými květinami a rostlinami je Royal FloraHolland se sídlem v nizozemském městě Aalsmeer. Roste ale i využívání přímého prodeje, především díky nasmlouvaným dodávkám do obchodních řetězců prostřednictvím velkoobchodníka. Řetězce si pak mohou přímo u pěstitelských farem domluvit výrobu kytic a upravit balení na míru. Farmy si zase mohou vyjednat lepší ceny, ale musí přizpůsobit produkci vysokým požadavkům obchodních řetězců. Jistotu nasmlouvané prodejní ceny si chválí Narayana Ayyagari, generální manažer Florenza Limited: „Na začátku sezóny si s naším zákazníkem stanovíme smluvní cenu a množství, to je výhoda přímého prodeje.“

Prodejní cena květin zůstává velmi nízká. Přibližuje ji Patrick Mbugua, generální manažer farmy Wildfire Flowers: „Naše ceny se dle druhu květiny pohybují kolem 2 až 2,50 Kč za stonek. Když do toho započítáte veškeré výrobní a režijní náklady, získáte představu o nízkých maržích, se kterými musí majitelé farem pracovat.“ Kvůli trvalému tlaku na nízkou cenu a rostoucím požadavkům na udržitelnost dokáží majitelé jen stěží fungovat se ziskem. „Náklady rostou, ale ceny se nezvyšují. Někdy dokonce klesají. Naše marže se tím snižují. Jsme pod tlakem,“ doplňuje Yogesh Basavarajappa z farmy Black Tulip.

Klimatická stopa

Odkud pochází vaše květiny, se často bohužel nedozvíte. Na nízkou transparentnost a dohledatelnost původu květin upozorňuje například studie GLOBAL 2000, dle které téměř všechny zkoumané vzorky buď nenesly informaci o původu, nebo za původ označovaly Nizozemí, ač pocházely z Etiopie, Ekvádoru nebo právě z Keni.

Rovníková Keňa nabízí díky chladnějšímu horskému klimatu a dlouhým slunečným dnům ideální místo pro pěstování květin. Aby řezané květiny vydržely co nejdéle čerstvé, jsou nachlazovány, chemicky ošetřeny a rychle přepravovány do Evropy. Lodní doprava se i vzhledem k situaci v Rudém moři využívá jen minimálně. „Před dvěma lety jsme byli schopni 25 % převážet po moři. Cesta do Evropy trvala asi 30–35 dní. Ale kvůli problémům s piráty už nejsme schopni námořní dopravu dále využívat,“ zmiňuje Patrick Mbugua z farmy Wildfire Flowers. Květiny se tak musí přepravovat letecky z Nairobi, kde má letiště pro květiny vyhrazený vlastní terminál. Jeden Boeing 747 unese i s cestujícími 90 tun květin a za necelých 9 hodin přistane v Evropě. I přes 7 000 km dlouhý let jsou emise skleníkových plynů u keňských růží překvapivě 2,9x menší než u těch nizozemských. U nich naměřil výzkum švýcarské společnosti Intep z roku 2023 vysokou hodnotu 27 kg CO₂eq na kytici, především kvůli nutnosti vytápění skleníků a využívání umělého osvětlení.

Fairtradové farmy se snaží snižovat svůj dopad na životní prostředí sázením stromů, vyráběním přírodních hnojiv, omezováním pesticidů nebo instalací fotovoltaických elektráren. Například na fairtradové farmě Wildfire Flowers se díky těmto opatřením podařilo snížit uhlíkovou stopu o téměř 40 %.

Vzácná voda

Přístup k vodě je pro květinové farmy naprosto klíčový. Přibližně 70 % keňských farem se nachází u sladkovodního jezera Naivasha. Velké množství vody odčerpávají pro zalévání a zpět splachují zbytky využívaných hnojiv a pesticidů. Dochází tak k postupnému znečišťování vodních zdrojů a ničení křehkých ekosystémů. Jezero Naivasha je přitom domovem mnoha divokých zvířat včetně několika unikátních druhů ptáků, hrochů, žiraf a buvolů. „Farmy ovlivňují naše přírodní zdroje. Jezero Naivasha je znečištěné a místní komunita k němu nemá přístup. Když se k jezeru přesto dostanete, obsahuje škodlivé chemikálie. Dokonce i ryby v jezeře jsou kontaminované. Dělníci si z ryb nebo jezera přivodili zdravotní problémy,“ popisuje Eunice Waweru z neziskové organizace Workers Rights Watch.

Lidé žijící mimo jezero se naopak potýkají s nedostatkem vody. Ať už kvůli provozu květinových farem, nebo z důvodu klimatické změny se voda z krajiny ztrácí. Místní pro pitnou vodu musí docházet k hlubokým vrtům a za její načerpání platí. Farma Black Tulip leží v okrese Kericho v nadmořské výšce 2400 m n. m., zaměstnává 900 lidí a pěstuje růže, nevěstin závoj a boubelky. I zde místní vnímají, že méně prší a voda se z krajiny ztrácí. Tato farma s certifikací Fairtrade pro ně proto bude studny a vrty, ve svém provozu navíc pro zalévání využívají výhradně dešťovou vodu. Tu zachytávají ze střech skleníků do nádrží a vodu před využitím filtrují. Důležité pro ně je i zacházení s odpadní vodou. „Pro čištění použité vody od chemikálií využíváme systém čtyř návazných rybníků. V prvním rybníku rostou ty druhy rostlin, které chemikálie absorbují. Voda proudí do dalších rybníků, kde rostliny zachytávají další chemikálie. Na konci čtvrtého rybníka je už voda čistá, kvalitu ověřujeme v laboratořích,“ popisuje manažer farmy Yogesh Basavarajappa.

Nebezpečné chemikálie

Při pěstování květin se využívá široká škála syntetických hnojiv a pesticidů, aby bylo dosaženo vysokého výnosu, perfektního vzhledu a ochrany před škůdci i chorobami. Vlhké a teplé prostředí je ideální pro šíření různých hub, mšic nebo roztočů, obzvláště na velkých monokulturních plochách. Ovšem celá řada využívaných pesticidů je karcinogenní, obsahuje hormonálně aktivní látky nebo ohrožuje reprodukční schopnosti. Studie organizace Global 2000 z roku 2024 našla na 16 zkoumaných kyticích rezidua celkem 79 různých použitých pesticidů. Zaměstnance farem při práci chrání dýchací masky, rukavice a obleky. Pokud se ale ochranný oblek protrhne o trny růží, může jejich kůže přijít do kontaktu s pesticidy. „Většina farem zaměstnance ochrannými pomůckami vybavuje. Je ale potřeba podívat se na to, jak jsou kvalitní a zda se pravidelně vyměňují,“ popisuje Maina Wambugu z neziskové organizace Ufadhili Trust.

Standardy Fairtrade International obsahují seznam zakázaných pesticidů a nutné ochrany zaměstnanců. Fairtradové farmy se navíc snaží využívání pesticidů omezovat. „Z ekologických důvodů snižujeme na naší farmě používání chemických hnojiv. Přecházíme na bio hnojiva, kompostujeme, využíváme hnůj, půdu obohacujeme přírodními hnojivy,“ popisuje Yogesh Basavarajappa, hlavní manažer na farmě Black Tulip. Tam také využívají biologickou ochranu rostlin. „Každý škůdce nebo choroba má své přirozené nepřátele. Zkoumáme je v našich laboratořích. Například proti třásněnkám jsou účinní draví roztoči *Amblyseius montdorensis* a *Amblyseius swirskii* nebo houba *Beauveria bassiana*, která na třásněnkách roste a zabíjí je.“

Svobodné matky

V mnoha oblastech keňské společnosti stále panuje vysoká nerovnost mužů a žen. Dlouhodobé důsledky této genderové diskriminace silně ovlivňují každodenní životy žen. Ty na farmách často pracují v hůře placených pozicích, zatímco muži zastávají vedoucí a manažerské role. Ženám sice přináší práce na květinových farmách větší míru ekonomické autonomie, ale kvůli ustáleným společenským normám se stále musí vypořádávat se mzdovou diskriminací, sexuálními obtěžováním a překážkami znesnadňujícími hlášení takových incidentů.

„Nejzranitelnější jsou ženy samoživitelky. Manažeři znají jejich situaci, jejich životní podmínky a to, že nemají možnost odejít na jinou květinovou farmu. A když se tak naskytne příležitost zaměstnankyni povýšit nebo jí nabídnout prodloužení smlouvy, manažeři využijí situaci k tomu, aby tyto svobodné matky sexuálně obtěžovali. A protože jsou velmi zranitelné, někdy podlehnou. Vlastně většina z nich podlehne,“ vysvětluje Eunice Waweru, výkonná ředitelka nevládní organizace Workers Rights Watch.

Pro lepší ochranu žen spolupracuje Fairtrade Africa s dalšími místními nevládními organizacemi. Pro pracovnice a pracovníky na farmách pořádají odborná školení zvyšující povědomí o zaměstnaneckých právech a možnostech hlášení jejich případného porušení. Na farmách také fungují genderové komise, které pomáhají tyto problémy řešit. Mladé matky trpí nedostatkem zařízení péče o děti v kombinaci s dlouhými pracovními dny, proto se farmy snaží zajistit z fairtradového příplatku provoz jeslí a školek.

Naprostá chudoba

„V podstatě všechny květiny jsou určeny pro export. Na domácí trh jde jen zanedbatelné procento. Místní si nemohou dovolit ani základní jídlo. Natož aby si kupovali květiny,“ popisuje Narayana Ayyagari, generální manažer farmy Florenza Limited v Keni. Nedostatek pracovních míst nutí zaměstnance a zaměstnankyně setrvávat na květinových farmách i za špatných pracovních podmínek. Jejich mzdy i při práci 6 dní v týdnu a 8 hodin denně mnohdy nestačí ani na pokrytí základních potřeb. „Pokud jde o mzdy běžných zaměstnanců, pohybují se od 1 600 do 2 100 korun měsíčně dle odpracovaných let a druhu práce, kterou vykonávají na farmě,“ vysvětluje Narayana Ayyagari.

Dle údajů Světové banky žije v Keni 46,4 % lidí v extrémní chudobě, tedy s méně než 3 USD na den. „Mohou si dovolit jen základní jídlo pro sebe a své děti. Nakupování výživnějších potravin je pro ně nemyslitelné. Pokud by to udělali, neměli by na zaplacení nájmu, jídla v dalších dnech, školného a dalších výdajů,“ zmiňuje Eunice Waweru, která působí jako výkonná ředitelka Workers Rights Watch. „Ve srovnání s tím, kolik pracovníci na farmách vydělávají, jsou ceny potravin příliš vysoké. Nemohou si je dovolit. Kilo masa stojí 120 korun, litr dobrého oleje přijde na 160 korun, na to ale nemají a musí sáhnout po oleji horší kvality. Nemohou si dovolit ani chleba,“ popisuje Eunice Waweru a doplňuje závěrečnou myšlenku: „V Keni jsou potraviny příliš drahé a podle mě na ně mají jen bohaté rodiny, elitní třída. A tam rozhodně zdejší dělníci nepatří.“

Fairtradový příplatek

Květiny tvoří výjimku v systému Fairtrade, na rozdíl od kávy nebo kakaa u nich není nastavená fairtradová minimální cena. Důležitou roli proto hraje fairtradový příplatek. „Nám jako majitelům farmy Fairtrade nepřináší finanční výhody. Za certifikované i necertifikované květiny dostáváme stejnou cenu. Je pro nás ale důležité, že ze zapojení do Fairtrade těží naši zaměstnanci. Z každého prodeje do systému Fairtrade odběratelé platí navíc 10 % fairtradového příplatku. Ten zlepšuje život našich zaměstnanců,“ popisuje Yogesh Basavarajappa, manažer farmy Black Tulip.

Fairtradový příplatek je určen zaměstnaným lidem a představuje hlavní výhodu práce na fairtradové farmě. O využívání těchto bonusových prostředků rozhodují zaměstnanci a zaměstnankyně přes volené zástupce ve fairtradové komisi. V roce 2022 společně nakládali s více než 7,5 miliony eur. Peníze nejčastěji investují do zlepšení bydlení, plateb školného, provozu jeslí nebo placení obědů ve školách. To ráda využívá i Christine Topista Nekesa z farmy Bohemian Flowers: „Mé dítě dostává oběd zdarma, nemusím za to platit, hradí mi to z fairtradového příplatku. Já se v práci nemusím stresovat, jestli si něco zajistí.“ Ve školní jídelně tyto obědy připravuje Jacinta Nasimitu.

Z fairtradového příplatku se platí zaměstnancům i různá školení pro rozvoj dovedností, například farma Florenza Limited proplácí pracovníkům kurzy pro získání řidičského průkazu. Jednou z příjemkyň byla Mary Munyiri. Díky školení může v neděli odvézt rodinu do kostela nebo děti do školy. Autem také může zajet nakoupit zeleninu na venkov a přivydělat si prodejem ve městě.

Bohatá Selina

Selina Chepkemoui žije na venkově v keňském okrese Kericho County. Hned naproti jejímu domu trénovala na prostém atletickém areálu a okolních zaprášených cestách Beatrice Chebet, která na olympijských hrách v Paříži v roce 2024 zvítězila v běhu na 5 000 metrů. Selina nyní po stejné cestě chodí do práce, na květinovou farmu Black Tulip. Farma je zapojena do systému Fairtrade a z fairtradového příplatku financuje zaměstnancům celou řadu potřeb: „Než jsem si z příplatku pořídila televizi, nevěděla jsem nic o světě. Dozvěděla jsem se jen to, co mi řekli lidé. Naše podlaha byla z hlíny a měli jsme problémy s blechami. Z příplatku jsme ji vybetonovali a blechy nás už netrápí. Mléko jsem musela kupovat od sousedů, ale z příplatku jsme si pořídili krávu. Neměli jsme u domu žádné stromy, z příplatku jsme je pořídili a vysázeli. Neměli jsme přístup k vodě, ale teď už máme nádrž na vodu. Vděčím za to Fairtrade.“

Z města domů se na víkend vrátil Edwin Kiprotich Bett, syn Seliny. Ta ho objímá: „Mám dům a dobře vybetonovanou podlahu, televizi, židle, krávu, mám i nádrž na vodu. Ale bohatá se cítím díky vzdělání svých dětí.“ Selinu totiž květinová farma Black Tulip mohla díky fairtradovému příplatku podpořit nejen v nákupu vybavení domu, ale také v platbě školného. V Keni je zdarma pouze základní škola, na střední škole se už platí školné ve výši přibližně 7 000 Kč ročně, tedy téměř čtyř měsíčních mezd. Rodiny k tomu musí pokrýt i náklady na školní uniformy, učebnice nebo dopravu. To si často nemohou dovolit. Dle UNICEF se proto na střední školu hlásí pouze 53 % všech dětí, ačkoli vzdělání představuje hlavní možnost lepší budoucnosti pro děti. V roce 2024 odebíraly květiny z farmy Seliny české prodejny obchodního řetězce Kaufland.

Vzdělaný Amos

Většina lidí pracujících na květinových farmách žije v improvizovaných, neplánovaných městských osadách, které postrádají základní vybavení a lze je považovat za chudinské slumy. Ve slumu Karagita u jezera Naivasha žijí lidé převážně v jednopokojových jednotkách o rozměru 3 x 3 metry. Jen s plechovou střechou, bez zavedené elektřiny, tekoucí vody a toalety. Místní musí používat sdílené latríny a zakoupenou pitnou vodu skladovat v kanystrech. Vaří venku na malých kamnech na dřevěném uhlí. Na první roky života ve slumu vzpomíná Amos Mutoni Wanjala: „Spali jsme na matraci s jednou dekou, máma a čtyři děti. Život byl pro nás náročný. V jednu dobu jsme mívali dokonce jen jedno jídlo denně. Se dvěma korunami jsme museli přežít celý den. Když chcete být dobrým člověkem a nekrást, znamená to, že zůstanete celý den hladoví...”

Naštěstí pro Amose začala jeho máma Florence pracovat na květinové farmě Wildfire Flowers. Tato farma je certifikovaná v systému Fairtrade a zaměstnaným lidem proplácí z fairtradového příplatku školné. Amose na střední škole přímo ve slumu Karagita učil biologii pedagog Peter Ngotho: „Většina studentů pochází z rodin pracujících na květinových farmách. Rodiče si nemohou dovolit zajistit dětem vzdělání. Naštěstí jim v tom pomáhají květinové farmy, využívají k tomu fairtradový příplatek a alokují ho na platbu školného. Jen farma Wildfire Flowers podpořila přes 200 studentů. Jedním z nich byl Amos.“ Ten dokonce následně dokončil i vysokou školu: „Přijali mě na univerzitu, kde jsem se věnoval ekonomii a sociologii. A teď uvidím, kam se vyvine má budoucnost.“

Klidná Teresiah

Nízké mzdy a špatné pracovní podmínky mají dopad na všechny zaměstnance a zaměstnankyně květinových farem v Keni. Na ženy, které mají často výhradní odpovědnost za děti a domácnost, ale obzvláště. Mladé matky musí dojíždět do práce, školky nejsou běžně dostupné a ony si nemohou dovolit někomu zaplatit, aby se o jejich děti postaral.

Zapojení farem do systému Fairtrade pro tyto ženy znamená velkou změnu. „V okolí města není jednoduché získat práci jinde než na květinové farmě. Jsem ráda za Fairtrade,“ popisuje Teresiah Kinyuah. Pracuje v balírně květinové farmy Bohemian Flowers, která z fairtradového příplatku zajišťuje provoz jeslí. Ráno před prací tam může Teresiah doprovodit svou rok a půl starou dceru Annette Jepchirchir. „Od prvního dne vidím, že se v jeslích mé dceři dobře daří. Mě to motivuje, mohu být produktivnější, když je mé dítě v dobrých rukou.“

V jeslích pracuje také Joyce Mangari, která odhaduje, že službu jeslí využívají ze 40 % svobodné matky. Oceňují především, že se v jeslích o jejich děti dobře postarají a ony mohou jít v klidu pracovat a vydělat si potřebné peníze. Tým pracovníků jeslí dětem zajistí nejen potřebnou péči, ale také zdarma hygienické potřeby a výživné jídlo, především mléko, kaše a ovoce.

Etické varianty

Používání květin je hluboce zakořeněno v lidské společnosti a kultuře. Využívaly se odpradáвна napříč kontinenty, epochami i náboženstvími. Od pohanských obřadů po moderní svatby – květiny hrají dodnes důležitou roli při rituálech, slavnostech nebo jako estetický prvek. Přesto na ně můžeme nahlížet jako na zbytný a luxusní produkt. Nepokrývají totiž základní potřeby, mají krátkou životnost a jsou spojovány s environmentálními i sociálními problémy.

Naštěstí existují etické varianty nákupu květin, při kterých se můžeme vyhnout vysoké uhlíkové stopě, znečištění vody a špatným pracovním podmínkám při pěstování. Ideální jsou sezónní a lokální květiny vypěstované kousek od vás. Koupit se dají také hrnkové květiny prodávané v květináčích nebo sušené květiny, které vydrží déle. Pokud vám žádná z těchto variant nevyhovuje a potřebujete řezané květiny, stále je tu jedna možnost. Koupit si květiny s certifikační známkou FAIRTRADE, které nejsou geneticky modifikované, mají nižší dopady na okolní přírodu a zanechávají nižší uhlíkovou stopu než ty pěstované ve vytápěných evropských sklenících. Navíc pokud při nákupu zvolíte fairtradové květiny, umožníte lidem na farmách lepší pracovní podmínky a šanci na vzdělání pro jejich děti.

Ať už si koupíte své oblíbené růže v květinářství, nebo v supermarketu, nezapomínejte, že za jejich vypěstováním stojí osudy lidí. Převážně lidí žijících tisíce kilometrů daleko od nás. A přesto tak blízko.